

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 159/2018-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. marca 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Konečný, pre namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Okresného súdu Nitra č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017 a č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Nitra (ďalej aj „okresný súd“) č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017 a č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017 a ktorou žiada vydať nález:

„1. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením Okresného súdu Nitra, sp. zn. 18C/118/2016-130 zo dňa 3. 7. 2017 v spojení s Uznesením Okresného súdu Nitra, sp. zn. 18C/118/2016-140 z 23. 10. 2017 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra, sp. zn. 18C/118/2016-130 zo dňa 3. 7. 2017 a Uznesenie Okresného súdu Nitra, sp. zn. 18C/118/2016-140 z 23. 10. 2017 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Nitra je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia...“

2. Ako zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplynulo, sťažovateľka bola ako žalobkyňa stranou civilného sporového konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 18 C 118/2016, v ktorom sa domáhala proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“) určenia vlastníckeho práva k parcele [REDAKOVANÉ] orná pôda o výmere 982 m² zapísanej na [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] (ďalej len „nehnutelnosť“). Sťažovateľka podala žalobu pôvodne 12. februára 2016 na Okresnom súde Bratislava V, ktorý vec postúpil Okresnému súdu Nitra, ktorému bola doručená 9. marca 2016. Okresný súd výzvou z 15. marca 2016, ktorá bola sťažovateľke doručená 31. marca 2016, vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu vo výške 99,50 € v lehote desiatich dní. Sťažovateľka súdny poplatok nezaplatila a podaním z 11. apríla 2016 požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd jej doručil 29. apríla 2016 tlačivo pre zdokladovanie jej majetkových a zárobkových pomerov. Pretože sťažovateľka okresnému súdu vyplnené tlačivo nezaslala, okresný súd jej uznesením č. k. 180118/2016-115 z 15. júna 2016 oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Uznesenie okresného súdu bolo potvrdené uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 8 Co 607/2016-124 z 31. januára 2017. Následne bola sťažovateľke znova zasielaná

výzva na zaplatenie súdneho poplatku v lehote desiatich dní, avšak tentoraz už jej právnomu zástupcovi, pričom mu bola doručená 25. apríla 2017.

3. Okresný súd uznesením č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017 vydaným vyšším súdnym úradníkom konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil a žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Rozhodnutie odôvodnil s poukazom na § 10 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) tým, že „*nakoľko žalobkyňa súdny poplatok zo žaloby v lehote 10 dní nezaplatila, súd postupoval v zmysle § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch a konanie zastavil.*“.

V poučení uviedol, že „*proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť. Sťažnosť môže podať ten, v koho neprospech bolo uznesenie vydané v lehote 15 dní od doručenia uznesenia na súde, ktorý napadnuté uznesenie vydal. O sťažnosti rozhoduje súd prvej inštancie spravidla bez nariadenia pojednávania. Ak nie je sťažnosť dôvodná, súd sťažnosť zamietne. Ak je sťažnosť dôvodná, súd napadnuté uznesenie zruší alebo zmení; v prípade zrušenia uznesenia je súdny úradník viazaný právnym názorom súdu. V sťažnosti proti rozhodnutiu o zastavení súdneho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nemožno namietať skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku.*“.

4. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017 podala sťažovateľka sťažnosť, ktorou žiadala uznesenie zrušiť. Dôvodila tým, že nie je namieste aplikácia zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom od 1. júla 2017 [t. j. v znení zákona č. 152/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „novela“)], pretože výzva súdu na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu z 15. marca 2016 jej bola doručená 31. marca 2016, a teda aj lehota na jeho zaplatenie uplynula pred 1. júlom 2017. Sťažovateľka ďalej uviedla, že 12. apríla 2017 a 23. júna 2017 vykonala platby na účet súdu, avšak vzhľadom na množstvo sporov v obdobných veciach sťažovateľka uviedla nesprávne identifikačné údaje platby súdneho poplatku za žalobu

vo veci sp. zn. 18 C 118/2016. Sťažovateľka teda súdny poplatok uhradila a v čase rozhodovania okresného súdu o zastavení konania mohol mať okresný súd vedomosť o tejto platbe, ktorá jej nebola vrátená. Sťažovateľka za nesprávne označila z rovnakých dôvodov i poučenie uvedené v uznesení vyššieho súdneho úradníka, podľa ktorého nemožno namietat' skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku. Chýbajúce prechodné ustanovenia novely nie sú dôvodom, pre ktorý by súd aplikoval a interpretoval zákon spôsobom, ktorý porušuje zákaz retroaktivity, a porušil by tým právo sťažovateľky na prístup k súdu. Poukázala i na to, že predmetom konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, predmet sporu bol prevedený na iný subjekt a je predmetom vyvlastnenia, v dôsledku čoho zastavením konania bolo sťažovateľke znemožnené uchádzať sa minimálne o náhradu za vyvlastnenie.

5. O sťažnosti rozhodol sudca okresného súdu uznesením č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017 tak, že sťažnosť sťažovateľky zamietol a rozhodol, aby jej bol vrátený krátený súdny poplatok vo výške 92,80 € prostredníctvom Centrálnej elektronickej evidencie súdnych poplatkov – Slovenskej pošty, a. s., po právoplatnosti uznesenia. Sťažnosť sťažovateľky považoval za nedôvodnú a postup vyššieho súdneho úradníka za správny. Sťažovateľka bola povinná súdny poplatok za žalobu zaplatiť spolu s podanou žalobou, prípadne na výzvu súdu, v ktorej bola poučená o tom, že ak nebude súdny poplatok zaplatený v určenej lehote v správnej výške, súd konanie zastaví. Zastavenie konania bolo nevyhnutným následkom nečinnosti sťažovateľky pri plnení poplatkovej povinnosti. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, podľa ktorej na vec nemožno aplikovať zákon o súdnych poplatkoch v znení po jeho novelizácii s účinnosťou od 1. júla 2017, sudca okresného súdu uviedol, že súd má pri rozhodovaní povinnosť postupovať v zmysle platných právnych predpisov, a preto vydal uznesenie v zmysle právnej úpravy týkajúcej sa zastavenia konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za žalobu v znení a v čase rozhodovania, pretože zákon o súdnych poplatkoch neobsahuje prechodné ustanovenia k zmenám, ktoré nastali s účinnosťou od 1. júla 2017. Účinná právna úprava neumožňuje sťažovateľke využiť možnosť zaplatiť súdny poplatok za žalobu v lehote na podanie odvolania (ako tomu bolo do 30. júna 2017).

K tvrdeniu sťažovateľky, že súdny poplatok za žalobu zaplatila už 12. apríla 2017 a 23. júna 2017, avšak so zlými identifikačnými údajmi, uviedol, že nie je možné hodnoverne preveriť úmysel sťažovateľky zaplatiť súdny poplatok v konaní sp. zn. 18 C 118/2016, pretože na okresnom súde prebieha viacero konaní, v ktorých vystupuje sťažovateľka a v ktorých bola rovnako zaviazaná na zaplatenie súdneho poplatku v rovnakej výške. Pretože sťažovateľka uhradila súdny poplatok až po uplynulí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu v zmysle doručenej výzvy, okresný súd rozhodol aj o vrátení súdneho poplatku podľa § 11 ods. 3 a 4 zákona o súdnych poplatkoch a vrátil sťažovateľke ňou zaplatený krátený súdny poplatok. Uznesenie okresného súdu č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017 bolo sťažovateľke doručené 2. novembra 2017.

6. Sťažovateľka sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uzneseniami okresného súdu č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017 a č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017 odôvodnila tým, že okresný súd na vec aplikoval v rozpore so zákazom retroaktivity ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom po 1. júli 2017. Zdôraznila, že pred nadobudnutím účinnosti novely jej bola doručená výzva na zaplatenie súdneho poplatku a uplynula i lehota na zaplatenie súdneho poplatku. Nová právna úprava je pre sťažovateľku navyše menej priaznivá. Rozdiel právnych úprav tkvie v tom, či bol poplatok zaplatený v lehote podľa výzvy na jeho zaplatenie alebo až po jej uplynutí. Podľa novelizovaného znenia zákona o súdnych poplatkoch už nepostačuje pre odvrátenie právoplatného zastavenia súdneho konania zaplatiť súdny poplatok v lehote na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu o zastavení konania. Okresný súd vôbec nevenoval pozornosť argumentácii sťažovateľky obsiahnutej v jej sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka, najmä poukazu na ústavne nekonformný výklad právnej normy a nevenoval pozornosť ani tomu, že k zaplateniu súdneho poplatku došlo ešte pred tým, než bolo sťažovateľke doručené uznesenie o zastavení konania. Na jednej strane okresný súd ďalej poukázal na to, že s argumentáciou sťažovateľky o omyle pri uvedení nesprávnych údajov platby sa nebolo možné vysporiadať, pretože nie je možné hodnoverne preveriť úmysel sťažovateľky zaplatiť súdny poplatok v tomto konaní, na druhej strane jej okresný súd rovnakým uznesením

zaplatený súdny poplatok vrátil. Okresný súd podľa presvedčenia sťažovateľky postupoval v rozpore s princípmi materiálneho právneho štátu. Porušil zákaz retroaktivity právnych predpisov, a teda nepostupoval konformne s ústavou. Hoci samotná právna úprava nie je neprípustne retroaktívna, rozhodnutia okresného súdu takými sú, pretože okresný súd pri aplikovaní zákona o súdnych poplatkoch spojil právne následky podľa novej právnej úpravy so skutočnosťou, ktorá nastala pred jej účinnosťou. Obe rozhodnutia sú podľa názoru sťažovateľky formalistické, absentujú v nich jasné a zrozumiteľné odpovede na relevantné právne a skutkové otázky, sú arbitrárne. Sťažovateľka poukázala i na to, že postup okresného súdu v iných konaniach bol odlišný – okresný súd po nadobudnutí účinnosti novely zákona o súdnych poplatkoch doručoval výzvy opätovne, prípadne upozornil na zmenu zákona (napr. v konaniach sp. zn. 15 C 127/2016 a sp. zn. 16 C 141/2016). Takýto postup okresného súdu narúša i princíp právnej istoty. Sťažovateľka ďalej v sťažnosti cituje z judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva vzťahujúcej sa k ochrane základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 6/03, IV. ÚS 115/03, I. ÚS 472/2014, Suominen v. Fínsko z 1. 7. 2003; Tatishvili v. Rusko z 22. 2. 2007, Ruiz Torria v. Španielsko z 9. 12. 1994, Hiro Balany v. Španielsko z 9. 12. 1994).

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

9. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

12. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

15. Ústavný súd sa zaoberal najprv tou časťou sťažnosti, ktorá smeruje proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017, ktorým bolo zastavené konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za žalobu.

16. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť ústavný súd odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

17. V súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci ústavný súd skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tejto časti sťažnosti sťažovateľky a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľkou uplatnených námietkach porušenia jej základných práv týmto rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka okresného súdu, pretože preskúmvanie jeho postupu zveruje Občiansky súdny poriadok v tomto

prípade sudcovi, ktorému patrí posúdiť, či sťažnosť sťažovateľky bola dôvodná a rozhodnúť o nej. Sudca okresného súdu o sťažnosti sťažovateľky rozhodol uznesením č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017 tak, že sťažnosť sťažovateľky zamietol.

18. Ústavný súd preto podľa § 25 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľky v jej časti, ktorá smerovala proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 18 C 118/2016-130 z 3. júla 2017 pre nedostatok právomoci.

19. Odlišná je situácia vo vzťahu k uzneseniu sudcu okresného súdu č. k. 18 C 118/2016-140 z 23. októbra 2017, v prípade ktorého je právomoc ústavného súdu daná. Ústavný súd však dospel k záveru, že v tejto časti je sťažnosť zjavne neopodstatnená.

20. Podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby, návrhu na začatie konania, dovolania alebo kasačnej sťažnosti, príslušný súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

21. Podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v znení do 30. júna 2017 prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak poplatník zaplatí súdny poplatok do konca lehoty na podanie odvolania. Prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku aj vtedy, ak bolo konanie prerušené podľa osobitného predpisu a správca v ňom pokračuje namiesto poplatníka.

22. Podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch v znení účinnom od 1. júla 2017, prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, ak bol súdny poplatok zaplatený v lehote určenej súdom podľa ods. 1 alebo ak sú na to dôvody podľa ods. 2. Prvoinštančný súd zruší uznesenie o zastavení konania

pre nezaplatenie súdneho poplatku aj vtedy, ak bolo konanie prerušené podľa osobitného predpisu a správca v ňom pokračuje namiesto poplatníka.

23. Podľa § 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch zavedeného novelou, t. j. v znení účinnom od 1. júla 2017, v sťažnosti proti rozhodnutiu o zastavení súdneho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku nemožno namietat' skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku.

24. Podľa § 14 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch zavedeného novelou, t. j. v znení účinnom od 1. júla 2017, v konaní podľa tohto zákona koná a rozhoduje vyšší súdny úradník vrátane rozhodovania o zastavení konania. Sudca v konaní koná a rozhoduje o sťažnostiach proti rozhodnutiam vyššieho súdneho úradníka. Ak sa sťažnosti vyhovie v plnom rozsahu, rozhodnutie nemusí obsahovať odôvodnenie.

25. Ako zo sťažnosti sťažovateľky a z k nej pripojených príloh vyplýva, na zaplatenie súdneho poplatku v lehote desiatich dní bola okresným súdom vyzvaná výzvou, ktorá jej bola riadne doručená 31. marca 2016. Sťažovateľka si svoju povinnosť zaplatiť súdny poplatok v súdom stanovenej lehote riadne nesplnila. Okresný súd vyšším súdnym úradníkom v tejto situácii po nadobudnutí účinnosti novely konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil a sudca okresného súdu sťažnosť sťažovateľky proti tomuto rozhodnutiu zamietol s odôvodnením, podľa ktorého je povinný postupovať v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch v znení účinnom po 1. júli 2017, pričom na skutočnosti, ktoré nastali po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku, neprihliada (§ 14 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch). Podľa názoru sťažovateľky je tento právny názor okresného súdu založený na ústavne neprípustnom porušení zákazu retroaktivity, pričom sťažovateľka za ústavne konformný postup považuje aplikovanie právnej úpravy v znení účinnom do 30. júna 2017.

26. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

27. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

28. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

29. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach už opakovane konštatoval, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesno-právnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní (II. ÚS 122/05, III. 591/2013). Podľa judikovaného názoru ústavného súdu o ústavne významnej neprimeranosti pri právno-aplikačnej činnosti možno uvažovať len vtedy, ak aplikovaná právna norma dáva konajúcemu orgánu verejnej moci priestor na úvahu pri skúmaní splnenia podmienok hypotézy, dispozície alebo sankcie. Naopak, ak konajúci orgán verejnej moci nemá právnu normou vytvorený žiaden diskrečný priestor a pri zistení splnenia podmienok jej hypotézy je povinný vyvodit' jediný možný právny následok, potom možno hovoriť už len o neproporcionalite právnej úpravy tvoriacej právny základ na konanie orgánu verejnej moci, a nie o neproporcionalite aplikácie práva (III. ÚS 575/2012).

30. K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí požiadavka právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, súčasťou čoho je aj zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov, resp. ich ustanovení. V súlade s nálezom ústavného súdu (sp. zn. PL. ÚS 36/95 z 3. apríla 1996) súčasťou ochrany dôvery občanov v právny poriadok je i zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov, resp. ich ustanovení. V podmienkach demokratického štátu, kde vládnu zákony, a nie subjektívne predstavy ľudí, jednoznačne vyplýva záver, že právny predpis, resp. jeho ustanovenia pôsobia iba do budúcnosti, a nie do minulosti. Z tohto všeobecného pravidla je však možné vyvodit' výnimky rôznej povahy a intenzity, odôvodnené mierou ospravedlnenia zásahov do už existujúcich právnych vzťahov, nachádzajúce sa na rozhraní pravej a nepravnej retroaktivity.

31. Ústavný súd už vo viacerých rozhodnutiach (napr. I. ÚS 238/04) vyslovil, že právna teória rozoznáva retroaktivitu pravú a nepravú. Pravá retroaktivita zahrňuje prípady, keď právna norma reglementuje i vznik právneho vzťahu a nároky z neho vzniknuté pred jej účinnosťou (teda o pravé spätné pôsobenie nového zákona ide vtedy, keď pôsobí aj pre minulú dobu). Nepravá retroaktivita spočíva v tom, že právne vzťahy hmotného i procesného práva, ktoré vznikli za platnosti práva starého, sa spravujú zásadne

týmto právom, a to až do doby účinnosti práva nového. Po jeho účinnosti sa však riadi právom novým (teda o nepravom spätnom pôsobení hovoríme vtedy, keď nový zákon nariaďuje, že má byť použitý i na staré právne pomery už založené, ale iba od doby, keď začína pôsobnosť nového zákona, alebo ešte od neskoršej doby; mutatis mutandis PL. ÚS 38/99). Pokiaľ ide o nepravú retroaktivitu, všeobecne v prípadoch stretu starej a novej právnej normy platí nepravá retroaktivita, t. j. od účinnosti novej právnej normy sa i právne vzťahy vzniknuté podľa zrušenej právnej normy riadia právnou normou novou. Pri nepravnej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo ku vzniku určitých právnych vzťahov. O nepravú retroaktivitu môže ísť napriek tomu, že zákonodarca prípadne novým právnym predpisom zároveň s účinnosťou do budúca prinesie určité zmeny aj tých práv (alebo povinností), ktoré vznikli za platnosti skoršieho zákona.

32. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že v teórii ústavného práva i v slovenskom ústavnom systéme sa uplatňuje tzv. prezumpcia ústavnosti právnych noriem, čo znamená, že na účinnú právnú normu sa orgán ju aplikujúci musí pozeráť ako na súladnú s ústavou dovtedy, kým ústavný súd predpísaným spôsobom nevysloví jej neústavnosť. Ústavnosť nepravnej retroaktivity právnej normy má pritom právomoc skúmať len ústavný súd, a to v rámci konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy.

33. Pretože vo veci sťažovateľky nešlo o prípad, v ktorom by aplikované normy dávali okresnému súdu priestor na úvahu pri skúmaní naplnenia hypotézy a dispozície týchto noriem, okresný súd pri nevytvorení takéhoto diskrečného priestoru musel vyvodíť taký (jediný možný) právny následok, ktorý obsiahol do sťažovateľkou napadnutého rozhodnutia. Pretože bolo povinnosťou sudcu vo veci sťažovateľky aplikovať platný a účinný právny predpis a sudca takto i postupoval, nemožno prisvedčiť sťažovateľke, ktorá v jeho postupe vidí porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu.

34. Ústavný súd ďalej poznamenáva, že v konaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je oprávnený rozhodnúť (v prípade, že sťažnosť spĺňa všetky zákonom ustanovené podmienky), či konaním, opomenutím alebo

iným aktom označeného orgánu verejnej moci došlo k porušeniu jej základného práva alebo slobody, nie je však v jeho rámci súčasne oprávnený posudzovať súlad právneho predpisu s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou a v závislosti od výsledku takéhoto posúdenia následne rozhodnúť o porušení základného práva alebo slobody sťažovateľa. Nemennosť pravidla, podľa ktorého v rámci konaní o individuálnej ochrane základných práv alebo slobôd pred ústavným súdom nemožno konať o súlade právnych predpisov, ústavný súd viackrát potvrdil aj vo svojej najnovšej judikatúre, keďže za zjavne neopodstatnenú je potrebné považovať sťažnosť, v rámci ktorej by bolo potrebné uskutočniť konanie, na ktoré ústavný súd nie je oprávnený, hoci inak by toto konanie (a za splnenia príslušných procesných podmienok) mohol uskutočniť ako samostatné konanie a na základe návrhu oprávnenej osoby (m. m. I. ÚS 40/00, II. ÚS 33/00, II. ÚS 48/00, II. ÚS 19/01). V konaní o sťažnosti tak ústavnému súdu nepatrí posudzovať ani neproporcionalitu právnej úpravy tvoriacej právny základ rozhodnutia okresného súdu vo veci sťažovateľky.

35. Pre úplnosť ústavný súd na margo postupu sťažovateľky v konaní pred okresným súdom dodáva, že sa stotožňuje s názorom vysloveným v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 59/2000 zo 16. marca 2000, podľa ktorého platobná nedisciplína účastníka konania je už sama osebe očividne nežiaduca okrem iného preto, lebo všeobecné súdy v ich agende zbytočne zaťažuje a ak účastník konania v tejto nedisciplíne napriek výzve a upozorneniu na procesné dôsledky spojené s nedodržaním výzvy pokračuje, ide o konanie (opomenutie), za ktoré musí niesť procesnú zodpovednosť, najmä ak bola lehota ustanovená všeobecným súdom dostatočná.

36. Vzhľadom na všetky tieto dôvody ústavný súd konštatuje, že právne závery formulované sudcom okresného súdu nenesú podľa názoru ústavného súdu žiadne prvky arbitrárnosti, ktoré by mali byť korigované v konaní pred ústavným súdom a ktoré by mohli pre nedostatok primeranej reakcie zo strany okresného súdu zakladať ústavnú neudržateľnosť napadnutého rozhodnutia. Sťažnosť v tejto časti preto odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

37. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2018